

5. України від 12.05.2021 р. № 497-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2021-%D1%80#Text>

6. Регіональний ландшафтний парк «Синяк» / Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://ecozakarpat.gov.ua/?page\\_id=2068](http://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=2068) <http://surl.li/dewsz>

## АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВОЄННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ XXI СТОЛІТТЯ

**Михайло Гамкало**, Дмитро Каднічанський

*Львівський національний університет імені Івана Франка*

*Львів, Україна*

У країнах Європи, зокрема і в Україні, достатньо популярними є туристичні подорожі до місць, пов'язаних з воєнною тематикою. Проте, туризмомознавцями не розроблено єдиної класифікації мілітарних видів туризму, існують різні трактування термінів воєнний, військовий, мілітарний туризм.

Ми проаналізували думки різних дослідників з цього приводу. Найбільше нам імпонують дослідження київських науковців В. Кушнарєва та О. Поліщук [2, с. 108]. Пропонуємо загальний вид туризму, пов'язаного із відвідуванням воєнно-історичних та військових об'єктів, називати воєнним (мілітарним) туризмом. В свою чергу, воєнний туризм, на нашу думку, слід розділити на три групи: *воєнно-історичний* (відвідування фортифікацій різних періодів, місць битв, музеїв, меморіалів тощо), *військовий (військово-пригодницький)* (зброярський туризм, проживання у війську, страйкбол, мисливський туризм, таборування) та *військово-подієвий* (військово-історична реконструкція, військово-історичні фестивалі) [1].

У даній публікації хочемо висловити деякі думки, щодо розвитку воєнного туризму в Україні на основі бойового шляху доцента кафедри туризму, старшого лейтенанта ЗСУ, командира мотострілецького взводу 63 окремої механізованої бригади

Сухопутних військ Збройних сил України Михайла Гамкала. Михайло (позивний «Доцент») розпочав свій шлях командира з Яворівського полігону у перші дні повномасштабного вторгнення. Потім був Рівненський полігон, бойові позиції на півночі Рівненщини на кордоні з Білорусією. А далі степи Миколаївщини. 18 серпня 2022 р. поблизу с. Благодатне Первомайської селищної громади Миколаївського району Миколаївської області у бою проти московських окупантів Михайло Гамкало загинув, захищаючи Незалежність нашої держави.

Україна володіє значним ресурсним потенціалом для розвитку всіх трьох груп воєнного туризму: численні оборонні споруди різних епох, місця битв, військово-історичні музеї, меморіали загиблим воїнам різних періодів, пам'ятники відомим військовим діячам; військові полігони, військові частини, страйкбольні клуби, мисливські господарства, діяльність патріотичних організації з організації вишкольних таборів; діяльність військово-історичних клубів реконструкторів, чисельні військово-історичні фестивалі.

Проте, російсько-українська війна 2014–2022 рр. внесла корективи у розвиток туристичної галузі України, в тому числі, вплинула і на розвиток воєнного туризму. Фактично внаслідок окупації вилучено з переліку туристичних дестинацій значну частину нашої території. Військова агресія росії проти України спричинила значні зміни в свідомості українців, руйнацію інфраструктури, численні жертви та ін. Проте, після перемоги України у Визвольній війні сформується значний потенціал воєнного туризму. Після закінчення війни можуть бути створені новітні дестинації воєнного туризму – місця битв, польові фортифікації, військові поховання українських вояків.

Внаслідок запеклих боїв частина країни тривалий час буде не придатна для туризму, що зумовлено потребою у розмінуванні територій, відновленні транспортної інфраструктури та ін. зважаючи на хід боїв протягом лютого-серпня 2022 року нами пропонується наступне районування території України щодо придатності для організації військового туризму:

– придатні – не зазнали істотних обстрілів, не потребують розмінування територій, відновлення інфраструктури (Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Волинська, Рівненська, Закарпатська, Хмельницька, Чернівецька, Вінницька, Житомирська, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська області);

– малопродатні – зазнали значних обстрілів, потребують значного часу на відновлення інфраструктури, розмінування (Одеська, окремі райони Херсонської, Миколаївської, Запорізької, Дніпропетровської Чернігівської, Сумської, Харківської, Київської областей);

– непридатні в найближчій перспективі (5 років) – території активних бойових дій, більшість з яких була окупована російськими військами (Донецька, Луганська, окуповані частини Запорізької, Миколаївської, Херсонської, Харківської областей, АР Крим).

Не дивлячись на відсутність військових дій у Волинській та Рівненській областях на даній території наявний широкий спектр об'єктів визвольної війни 2022 р., зокрема різноманітні системи укріплень, відпрацьовані маршрути розвід груп, облаштовані позиції різних видів озброєння тощо. Зважаючи, що місцеве населення приймало активну участь в підготовці оборони регіону, їх можливо задіювати як екскурсоводів, туристичних провідників та ін.

Існуючі системи траншей та бліндажів після оновлення, вдосконалення, часткової музеєфікації, можливо використовувати як високоатраактивні об'єкти чи заклади розміщення.

У післявоєнний час, при умові подолання проблем із розмінування та відновлення інфраструктури, значний туристичний потенціал матимуть й малопродатні та непридатні території, зокрема, місця проведення активних бойових дій. При належному підході можна створити унікальні туристичні військові дестинації, які прославлятимуть Славу Українського Війська. Також необхідно створити Військові меморіали для увічнення пам'яті Героїв, які полягли, захищаючи Україну від московського окупанта.

Зокрема, в контексті розвитку туризму на малопродатних територіях хочемо наголосити на значному потенціалі населених пунктів Баштанського та Снігурівського районів Миколаївської області. Природні особливості цієї території, зокрема наявність водних ресурсів (р. Веревчина, на якій створене Любинське водосховище) створюють привабливі умови для розвитку активних видів туризму. Навколишні ландшафти, які характеризуються значним біорізноманіттям, сприятимуть розвитку відпочинкових видів туризму. Разом з цим, активні бойові дії, які відбувалися поблизу, спричинили наявність польових фортифікацій, які можуть при належному облаштуванні стати об'єктами воєнного туризму.

Військовий туризм з і після  
вій...

Військова агресія російської держави спричинила  
значні збитки в свідомості українців, руйнацію  
інфраструктури, масові переміщення та ін.  
Троє після перемоги України у визвольній  
війні 2022 року сформується найбільш  
потенційне військово-туристичне.  
Внаслідок ~~зв'язаних~~ на ~~їх~~ задекларованих ~~завдань~~  
застава країни тривалий час буде не  
придатна для туризму, що зумовлено потребою  
у розмінуванні території, відновленні  
Транспортної Інфраструктури ~~та ін.~~  
Зважаючи на ці дії протягом лютого -  
серпня 2022 року нами пропонується  
наступне районування території України  
щодо придатності для організації військового  
туризму: в придатні - ~~не~~ не зазнав істотних обся-  
гів пошкодження ~~наслідком~~ розмінування території,  
відновлення інфраструктури (Львівська, Івано-Франківська,  
Житомирська, Тернопільська, Волинська, Рівненська...)

Рис. 1. Одна із сторінок рукопису тез Михайла Гамкала («Доцента»), написаних у бліндажі на передовій між ворожими артилерійськими обстрілами (початок серпня 2022 р.)

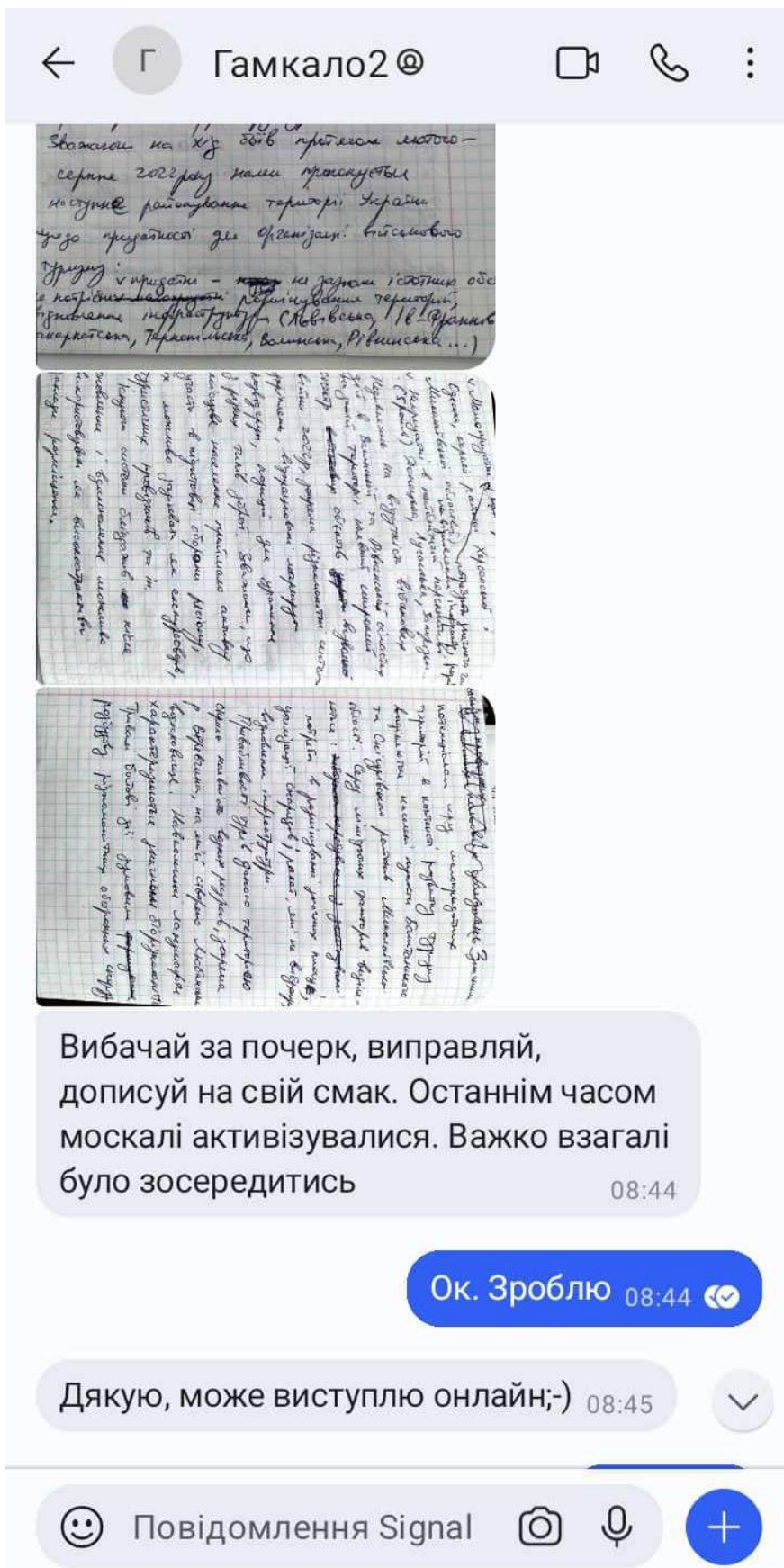


Рис. 2. Скріншот переписки Михайла Гамкала («Доцента») з Дмитром Каднічанським (7 серпня 2022 р.)

Проте, лімітуючими факторами, про що згадувалося вище, є потреба в розмінуванні значних площ, утилізації снарядів та ракет, які не вибухнули, відновленні інфраструктури тощо.

Після перемоги у Визвольній війні ми зобов'язані створити мережу дестинацій воєнного туризму з метою увічнення пам'яті Героїв, полеглих за Свободу українського народу, та виховання майбутнього покоління українців-патріотів.

#### **Список використаних джерел:**

1. *Каднічанський Д. А.* Мілітарний туризм: проблематика термінології та класифікації / Д. Каднічанський, М. Каднічанська // Матеріали XIV Наукової міжнародної конференції “Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід” (Львів, 9 жовтня 2020 р.). – Львів, 2020. – С. 132–135.
2. *Кушнар'єв В.* Мілітарі-туризм як інноваційний напрямок екстремального та пізнавально-розважального туризму / В.Кушнар'єв, О.Поліщук // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. – 2018. –№1. – С. 107–118.

## **РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КУОРТУ ВЕЛИКИЙ ЛЮБІНЬ**

**Наталія Ганич, Оксана Гаталяк, Володимир Монастирський**  
*Львівський національний університет імені Івана Франка*  
*Львів, Україна*

Дослідження становлення та розбудови курортної сфери є важливою для виявлення сучасних закономірностей її територіальної організації та для розуміння впливу соціально-економічних передумов на розвиток мережі курортно-рекреаційних центрів західного регіону України. Оцінка рекреаційного потенціалу території слугує передумовою розвитку рекреаційного комплексу регіону.

Сучасний бальнеологічний курорт Великий Любін є одним із найстаріших бальнеологічних курортів в Європі. Перший санаторій був збудований у 1778 р. австрійським підприємцем. Основний лікувальний фактор – сірководнева вода.

Позитивно вплинуло на розбудову Великого Любіня як курорту будівництво у 1903 р. залізниці, яка пролягла зі Львова через Любін,

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

*Кафедра туризму географічного факультету  
Кафедра європейських та регіональних студій  
факультету міжнародних відносин*

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

*Кафедра туризму факультету землевпорядкування та туризму*

**WYŻSZA SZKOŁA SPOŁECZNO-PRZYRODNICZA**

**IM. WINCENTEGO POŁA W LUBLINIE**

**ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФОНД**

*Присвячуємо:*

*140-річчю географії у Львівському університеті*

*20-річчю кафедри туризму*

*Світлій пам'яті доцента кафедри туризму,  
старшого лейтенанта ЗСУ Михайла Гамкала*

**ГЕОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА І ТУРИЗМ:  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

Матеріали

XVI наукової конференції з міжнародною участю

Львів

7 жовтня 2022 р.

Львів – 2022

УДК 338.48(4)

Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід / Матеріали XVI Міжнародної наукової конференції. – Львів, 2022. – 312 с.

Матеріали наукової конференції охоплюють особливості реалізації державної політики в галузі туризму, розробки туристичного продукту, економічного забезпечення туризму, просторового поширення туристичних ресурсів, специфіки підготовки фахівців для туристичної галузі, розвиток спеціалізованих видів туризму, історію туризму.

Авторами збірника є провідні вчені та молоді науковці України, Польщі.

**Редакційна колегія:**

Мальська М.П., д-р екон. наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка.

Антонюк Н.В., д-р істор. наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка.

Stefanek H.: doctor, Prezydent i kanclerz uczelni Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. W. Pola w Lublinie.

Шульц С.Л., д-р екон. наук, професор, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.Долішнього» НАНУ.

Мальський М. З., д. екон. н., професор, декан факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка.

Біланюк В.І., к. геогр. н., доцент, декан географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

канд. геогр. н.: Каднічанський Д.А., Гамкало М.З., Романів П.В., Безручко Л. С., Манько А. М.

канд. екон. н.: Мандюк Н.Л., Грицишин А. Т.

Рекомендовано до друку Вченою Радою географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 21.09.2022 р.)

Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

© Львівський національний університет  
імені Івана Франка, 2022

© Автори статей, 2022



<i>Габчак Наталія</i>	
ЕКОТУРИСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА В МЕЖАХ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «СИНЯК» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ .....	69
<i>Гамкало Михайло, Каднічанський Дмитро</i>	
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВОЄННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ХХІ СТОЛІТТЯ ....	73
<i>Ганич Наталія, Гаталяк Оксана, Монастирський Володимир</i>	
РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КУОРТУ ВЕЛИКИЙ ЛЮБІНЬ .....	78
<i>Гармата Марта, Каднічанський Дмитро</i>	
ЦЕРКВА СВ. ДУХА В РОГАТИНІ ЯК ТУРИСТИЧНА ДЕСТИНАЦІЯ ....	82
<i>Гаталяк Оксана, Ганич Наталія</i>	
СПЕЦИФІКА СТАТИСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КОЛЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗМІЩУВАННЯ В УКРАЇНІ .....	84
<i>Гончаренко Дарія, Іваник Мирослав</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ГЕОПАРКІВ В УКРАЇНІ .....	88
<i>Горішевський Павло, Зінько Юрій, Благодир Світлана</i>	
ПРОЄКТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ІВАНО-ФРАНКІВЩИНІ .....	92
<i>Гравс Юлія, Бордун Ореста</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ У МЕНЕДЖМЕНТІ САНАТОРІЮ «КВІТКА ПОЛОНІНИ» ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ЛІКУВАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ» .....	96
<i>Грицишин Анна, Білоус Софія</i>	
ОЦІНКА ФАКТОРІВ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ, ЩО СПРИЯЮТЬ РОЗВИТКУ РИНКУ МІСЕ-ТУРИЗМУ У СВІТІ .....	99
<i>Жук Юрій</i>	
СТАЛЕ СПОЖИВАННЯ У БАРНІЙ СПРАВІ – ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ .....	103
<i>Жук Юрій, Бублик Дарія</i>	
ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ В НПП «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ .....	106
<i>Завадович Олександр, Дорош Андрій</i>	
РОЛЬ ТОПОНІМІВ ЯК ВАЖЛИВИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ТУРИЗМУ .....	110
<i>Зінько Юрій, Манько Андрій, Ардан Христина</i>	
КОСІВСЬКИЙ РИНОК ЯК УНІКАЛЬНИЙ СУВЕНІРНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ .....	114
<i>Іванова Лілія, Вовчанська Ольга</i>	
ВІРТУАЛЬНІ ТУРИСТИЧНІ ПОДОРОЖІ ЯК МАРКЕТИНГОВИЙ ЗАСІБ ПРОМОЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТІ .....	118

Наукове видання

Збірник наукових праць

**ГЕОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА І ТУРИЗМ:  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

**Матеріали  
XVI міжнародної наукової конференції**

Комп'ютерна верстка Д. Каднічанський, Т. Завадовський

Відповідальні за випуск  
Д. Каднічанський, Ю. Зінько,  
Т. Завадовський, А. Грицишин

Підп. до друку 30.09.2022 р. Формат 60×84/16  
Папір офсетний. Друк на різогр.  
Умовн. друк. арк. 14,2.  
Тираж 100 прим.